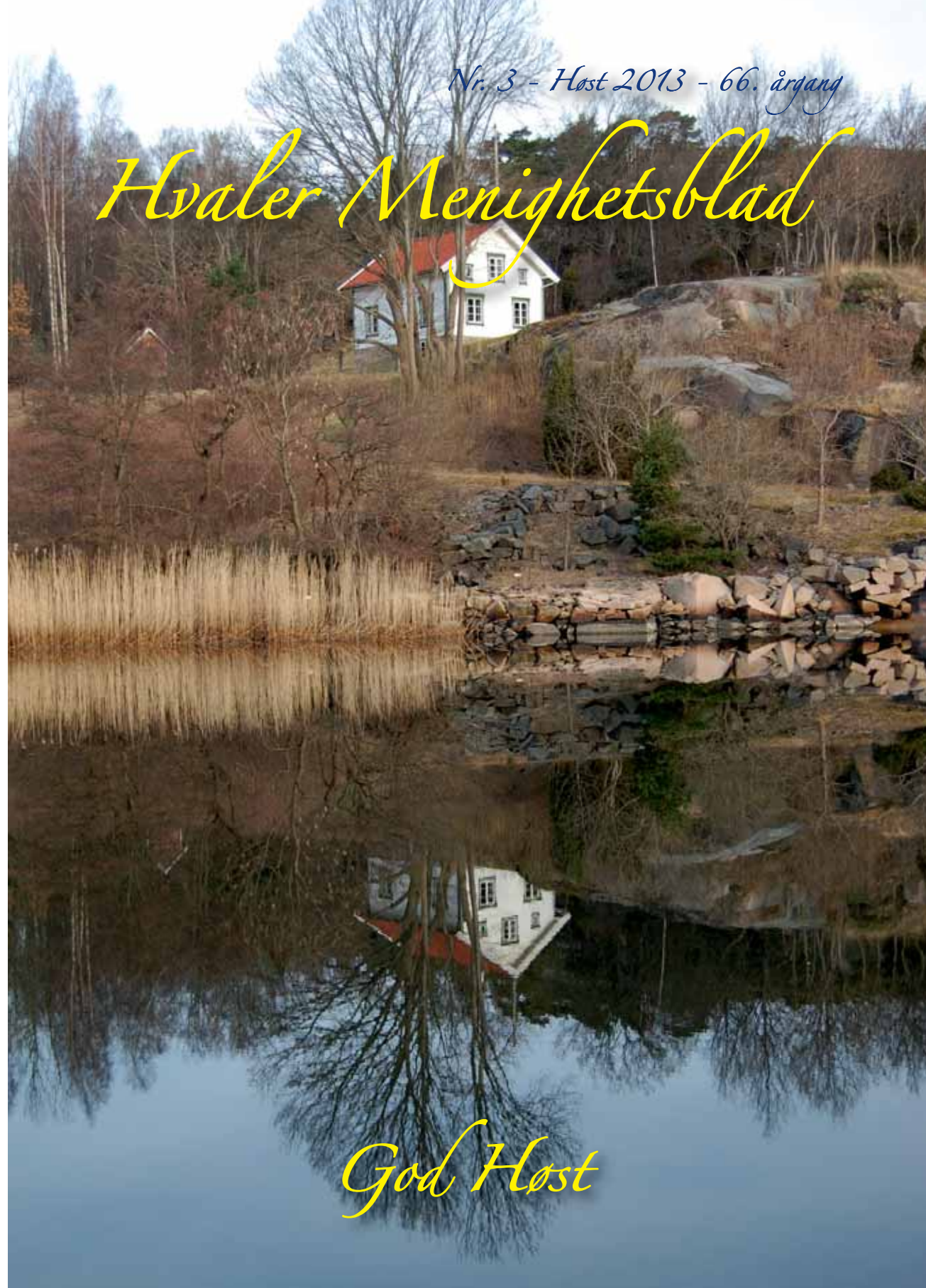

Nr. 3 - Høst 2013 - 66. årgang

Hvaler Menighetsblad

God Høst

Visitaforedrag	3
Leder har ordet	10
Menighetsrådet melder	12
Ordføreren har ordet	13
Ut i det blå	14
En gang jeg var ute og reiste	16
Seilskutefesten	18
Ny medarbeider i Hvaler menighet	20
Pilegrimsvandring i Valdres	22
Karin mimrer	24
Biskopen på sjøen	27
Sommerens kulturkvelder i kirkene våre	28
Barnesider	31
Konfirmantåret 2013-14	34
Samtaler i grenseland	41
Fra kirkelivet	45
Gudstjenester	46
Folkemengdens bevegelse	46

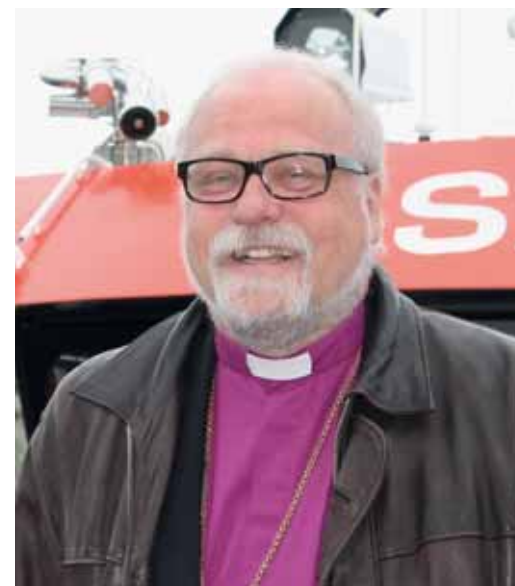
Forsidebilde og side 2: Ragnar Bjørck

VISITASFOREDRAG

HVALER 2.6.2013

Foto: Endre Fyllingsnes

Hvalers kommunevåpen er båten med mast og stag på en blå bakgrunn. Sjøen og båten har helt siden bronsealderen bundet Hvalerssamfunnets 830 øyer, holmer og skjær sammen og formet menneskenes levekår og livsfølelse. Havet har gitt levebrød og livsgrunnlag for generasjoner, slik det er grundig dokumentert ved *Kystmuseet* på Spjærøy. Selv om effektivisering har ført til at antallet fiskere nå er redusert, føres tradisjonene videre i Utgårdskilen og hos *FjordFisk* som har det største fiskemottaket øst for Lindesnes og der fiskerne selv er betydelige eiere.

Samtidig har jordsmonnet på Hvalerøyene gitt grunnlag for en utrolig rik flora, jordbruk og ikke minst fruktdyrking. Fra midten av 1800-tallet utviklet steinindustrien seg som en viktig næringsvei med betydelig svensk immigrasjon og en bevisst arbeiderbevegelse. De reiste landets eldste og fortsatt virksomme Folkets Hus, allerede i 1898.

En helt vesentlig næringsvei det siste hundreåret har vært turistvirksomhet og ferieboligene. I dag ti-dobles innbyggertallet i sommermånedene og gir Hvalersamfunnet et særpreg med muligheter og utfordringer.

Opprettelsen av den nasjonalt unike *Ytre Hvaler Nasjonalpark* i 2009 ble gjort for at Norge som nasjon skulle «bevare et egenartet, stort og relativt urørt naturområde ved kysten i sørøst-Norge, bevare et undersjøisk landskap med variert bunntopografi, og bevare økosystemer på land og i sjø med naturlig forekommende arter og bestander, kystlandskap med sjøoverflate og havbunn med korallrev, hard- og bløtbunn». På *Nasjonalparksenteret* fikk jeg en grundig orientering om hvilket fantastisk arts mangfold som befinner seg under havoverflaten og danner et helt eget landskap som vi mennesker først i vår tid har oppdaget. Sentralt i dette landskapet ligger det som kalles havets regn-

skoger – korallrevene, og Hvaler har et av Europas største. 6000 forskjellige arter er registrert, de aller fleste dyrearter som lever i havdypet. Salmistens ord får virkelig en konkret og storslått utforming etter Nasjonalparken.

«Herre, hvor mange dine gjerninger er! Og alle har du gjort med visdom, jorden er full av det du bærer fram. Her er havet, stort og vidt, med en talløs vrimmel av dyr, både små og store. (Salme 104.24-25).

Klimaendringenes konsekvenser for dette enorme biologiske mangfoldet blir nøye observert og fremstår som en naturlig forskningsoppgave for Nasjonalparksenteret i årene fremover.

Kirkene her på Hvaler har med seg lokalsamfunnets særpreg i sine bygninger og utsmykning. I Spjørøy kirke er altersteinen fra Brottet formet med bølger, prekestolen i Hvaler kirke som har en grønn engel på styrbord side og en rød engel på babord side, og kirkeskipet har sin naturlige plass både i Spjørøy kirke, Hvaler kirke og på Vesterøy bedehus. På Hvaler og Spjørøy kirkegård vitner *Sjøfartsmonumentet* med navnet på losere, sjøfolk og fiskere som fant sin grav i havet om at havet også tar liv. Over 50 skipsvrak skjuler seg i Nasjonalparkens dyp og forteller historien om havet som en fiende. I dag er *redningsskøyta Horn Flyer* med å skape en trygghet for alle som ferdes på sjøen i og rundt Hvaler, som tidligere generasjoner knapt kunne drømme om.

Nærheten til havet har gjort Hvaler til et åpent lokalsamfunn. Sjøen har alltid representert en vei og en mulighet, ikke et hinder. Fra de vestre øyene har fiskerbøndene seilt og rodd til Fredrikstad for å selge frukt og grønnsaker, og fra den

østre del av Hvaler har bøndene tatt innover Ringdalsfjorden for å selge markens grøde på torget i Halden. Et fremragende klima har gjort at mange, spesielt på de østre øyene, fant et livsgrunnlag innen jordbruk og hagebruk. De mange lokale eple-sortene ga Hvaler-eplene et særpreg som den årlige Eplefestivalen i dag fører videre.

Men kommunikasjonsmulighetene som havet gir, førte også til at Hvaler gjennom generasjoner har mottatt impulser fra andre kulturer. Da Hvaler kirke ble restaurert på 1950-tallet ble det funnet en rekke mynter under det gamle tregulvet, Den eldste er norsk og en såkalt brakteat fra ca 1130-1150. Mange var sjømenn og vervet seg til de ulike flåtene som betjente ulike europeiske mariner. Granitten fra steinbruddene på Hvaler ble eksportert til England, Tyskland, Sør-Europa og datidens kolonier. Tilbake fikk Hvalerøylene inntekter, men også utstyr til kjøkken og hjem, fagarbeidere med bygningskompetanse, frø til ulike fruktsorter og fine bekledningsstoffer, men også impulser fra kristne vekkelsesbevegelser og radikal arbeiderbevegelse.

Hvalersamfunnets mange impulser utenfra ble integrert i mange små og tette lokalsamfunn, med en grunnfestet og lokal identitet for solidaritet og det å ta vare på hverandre. I møtet med ordføreren formulerte han det slik: "I Hvaler bryr vi oss litt med hverandre, men mest om hverandre".

Mens det i Nasjonalparken opereres med svartmerkede arter som er fremmede for økosystemet der, har Hvalersamfunnets kultur utviklet seg nettopp ved å ta i mot og integrere impulser utenfra. Slik uttrykkes på en spiss for-

skjellen mellom natur og kultur, mellom dyr og mennesker.

Med sine mange øyer og Løperen som et naturgitt skille mellom øst og vest, kunne det oppstå spenninger mellom de ulike lokalsamfunnene. Vekkelsene innenfor kristenliv og arbeiderbevegelse skapte også skillelinjer i befolkningen, selv om medlemskapet i Den norske kirke ble opprettholdt av de aller fleste og slik gjorde kirken til en brobyggende institusjon. Kristensosialisten og pasifisten Alf B. Bastiansen, sokneprest her på 1920-tallet og senere den første lederen i Norges Kristne Arbeideres Forbund, var en av dem som bygget slike broer både mellom grupperinger i vekkelsene og mellom kirken og arbeiderbevegelsen.

De siste tiårene har broene og fastlandsforbindelsen lagt et grunnlag for at Hvalersamfunnet utvikler en større grad av felles identitet enn tidligere. Den felles *ungdomsskolen* med sin fremtidsrettede pedagogikk gir viktige bidrag til å styrke denne fellesidentiteten i dag.

Kirken – en sentral identitetsbærer

Lokalsamfunnet her på Hvaler har endret seg, men kirkens posisjon som befolkningens sentrale religiøse kilde for livshjelp og livstolkning har eksistert gjennom alle omskifteligheter i 1000 år.

Den praktfulle romanske steinkirken på Kirkøy ble påbegynt mellom år 1000 og 1100. Størrelsen og plasseringen tyder på at den skulle fungere som misjonskirke for videre misjonsfremstøt på østsidan av Oslofjorden. Den eldste kirkeklokken som fortsatt er i bruk – blant annet ved olsok og julaften – har ringt folk til kirkegang siden 1200-tallet. Foten på døpefonten, i gotlandsk kalk-

stein, er tidfestet til samme tid. I denne har Hvalerbefolkningen i dåpshandlingen fått del i kirkens og troens grunnlag og sentrum: Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus.

Som følge av den store befolkningsøkningen på Hvaler fra 1870-årene ble Spjørøy kirke bygget. Lokal stein ble brukt. Helt fra innvielsen i 1891 har den gjort det enklere for befolkningen i vestre del av Hvaler å komme til gudstjeneste og kirkelige handlinger. I motsetning til den verneverdige middelalderkirken på Kirkøy, kan Spjørøy kirke tilfredsstillende vår tids krav til funksjonalitet og flerbruk. Ved siste oppussing ble kirkebenkene fjernet til fordel for stoler, koret ble åpnet opp og prekestolen flyttet, og interiøret fikk en lys farge. Mye dugnad ble utført og kommunen bevilget de nødvendige midlene til en nødvendig og identitets- og kontinuitetsbærende oppussing.

I sin forskjellighet inviterer *kirkerom-mene* til et mangfold av uttrykksformer. Kirkene utfyller hverandre og fremstår samlet sett som to velegnede og komplementære kirkerom. Jeg vil oppfordre menighetsrådet til en høy bevissthet om å videreutvikle dette også i fremtiden, fordi vi mennesker er forskjellige og i ulike livsfaser. Derfor er det ikke bare ønskelig, men helt nødvendig, at det menneskelige mangfold kan utfolde seg i kirkerommet. Gudstjenestene må videreutvikles slik at de blir det naturlige sted for å uttrykke kirkelig tilhørighet. Den vedtatte grunnordningen gir gode muligheter til variasjoner som tilpasser gudstjenestene og utnytter kirkerommenes forskjellighet.

Jeg vil også understreke hvor viktig og fremtidsrettet det var å vedta at Hvaler

skal ha ett sogn med to kirker. Slik har kirken på Hvaler tilpasset seg den øvrige utviklingen i lokalsamfunnet, og fungert som en integrerende faktor for bygdene i Hvaler.

82,2 % av befolkningen i Hvaler er i dag *medlemmer av Den norske kirke* og oppslutningen er stabil. Oppslutningen om kirkens kjernevirksomhet i *gudstjenester og kirkelige handlinger* er noe varierende. Antall *gudstjenestedeltakere* har vist en svak nedadgående tendens, men de siste fem årene har et gjennomsnitt på 78 % av alle ungdommer på Hvaler valgt *konfirmasjon* i kirkelig regi, noe som ligger betydelig over gjennomsnittstallene for bispedømmet. Vigselstallene er svært høye i forhold til befolkningen på grunn av at mange som bor utenfor soknet velger å inngå *ekteskap* i Hvaler kirke. *Dåpstallene* holder seg stabilt høye, men med en markant nedgang i 2012. Hva som er grunnen til dette er det for tidlig å si noe sikkert om.

Den overveiende delen av befolkningen velger altså kirken når de skal markere livets store begivenheter. Forestillingen om at oppslutningen om kirken er i ferd med å dø sakte ut, er rett og slett en myte – også her i Hvaler! Sett på bakgrunn av at vi lever i et samfunn som blir stadig mer livssynspluralistisk, er det åpenbart at de som i dag velger dåp, konfirmasjon og vigsel har tatt et mer bevisst valg enn tidligere generasjoner. Derfor gir resultatene i statistikken oss stor grunn til frimodighet!

I årene fremover må vi som kirke i Borg og dere som kirke her på Hvaler, arbeide målrettet med invitasjon til dåp og konfirmasjon for å befeste og forsterke kirkens posisjon i lokalsamfunnet. Dåp, trosopplæring og konfirmasjon er

viktige familiebegivenheter. Involvering av hele familiene i gudstjenester og aktiviteter er både ønskelig og naturlig. Slik vil de mange oppgaver kunne deles på flere. Dette samstemmer med hvordan frivillig engasjement og dugnadsvirksomhet utvikler seg i vårt samfunn i dag. Den øker, men er nærmere knyttet til familienes felles prosjekter enn tidligere.

En av grunnideene i *trosopplæringen* er at den skal bygge bro mellom kirkerommene og de ulike opplæringstilskene for barn og unge. Gjennom kirkerommets symbolikk og historie formidles kirkens tro og tradisjoner til den oppvoksende slekt på en bærekraftig måte. Slik kirkerommet har vært et sted der tidligere generasjoner har kommet både i glede og sorg, med sine seire og nederlag, med sin sårbarhet og fortvilelse – slik skal kirkerommet skape en himmel over livet også for kommende generasjoner. De to kirkestedene som uttrykk for levd liv, tilhørighet og tradisjon må menighetsrådet videreutvikle og styrke når trosopplæringsplanen skal revideres og ny trosopplærer skal tilsettes.

På 1980- og 90-tallet gjorde kirken på Hvaler et viktig og *fortjenstfullt brobyggingssarbeid* som åpnet mange samarbeidsrelasjoner inn mot kulturliv, næringsliv, kommunale myndigheter og annet frivillig arbeid. Slik fikk alle kirkens dømte medlemmer og hele lokalsamfunnet nye muligheter til å bekrefte sin tilhørighet til kirken. En av de viktigste komponentene i dette arbeidet har vært Hvaler kirkes kulturuke. Det er forståelig at det ble ressurskrevende å videreføre denne slik den tidligere var organisert. Etter flere års pause er det desto mer gledelig at *kirkens kulturarbeid* nå revitaliseres, med fire arrange-

menter denne sommeren. Det er flott å se at det meget gode menighetsbladet fortsetter å være et felles blad for hele befolkningen her. Det tegner Hvalersamfunnet og kommuniserer kirkens anliggender.

Hvaler har i dag et stort mangfold av svært gode kulturtilbud for både fastboende og sommergjester. Når kirken på Hvaler skal videreutvikle sitt kulturarbeid er det viktig å samarbeide med det øvrige kulturtilbudet der kirkens spesielle ressurser sees i sammenheng med annen kompetanse. Det er et godt grep at Kirkens Hus gjennom flere somre har stilt lokalene til disposisjon for kunststillinger, likeledes årets samarbeid med Kulturvernforeningen om gudstjenesten i Brottet. I møter jeg har hatt med kulturaktører i løpet av visitasen viste kulturlivet stor interesse for de unike arenaer kirken kan tilby. Menighetsrådet og *kulturutvalget* bør derfor arbeide for et tettere samarbeid med *Sommerfestivalen* med sikte på konserter i Hvaler kirke, samt guidede turer i kirken. Det kan også tenkes et nærmere samarbeid med *Kystmuseet* der en gudstjeneste i Hvaler kirke munner ut i en vandring langs de gamle kirkestiene på Kirkøy. I sommersesongen vil det også være ønskelig at gudstjenester tas ut dit folk er, gjerne i samarbeid med ulike kulturarrangementer, slik at fastboende og sommergjester kan knytte sammenhengen mellom gudstjenesten og Guds skaperverk med lovsang og nattverdfeiring i Guds åpne landskap.

Det er mange menigheter som nevner *frivillighet* som en stadig tilbakevendende utfordring. I Hvalersamfunnet har dugnadsånd og frivillighet lange tradisjoner. Det var også svært stimulerende å

møte representanter for en rekke frivillige organisasjoner og foreninger under visitasen og oppleve hvordan mennesker stiller opp – innenfor hvert sitt område – for å skape det gode samfunn i Hvaler. Det er svært tilfredsstillende at mange lag og foreninger avholder sine møter og samlinger i *Kirkens Hus*, slik at kirkens lokaliteter fungerer som en slags ”frivillighetssentral”. Slik øker potensialet for videreutvikling og samhandling mellom de ulike lag og foreninger og kirken.

De mange *sommergjestene* her på Hvalerøyene bør ha et potensiale for økt involvering i lokalsamfunnet og kirkens virksomhet. De fleste av dem er også medlemmer i Den norske kirke. Deres behov for kirken er om sommeren, da vårt tjenestetilbud reduseres på grunn av ferieavvikling blant de ansatte. Det finnes mange sommergjester som er aktive i frivillig arbeid, enten kirkelig eller i andre sammenhenger, som kan være villige til å involvere seg – for eksempel med å holde Hvaler kirke sommeråpen. Dette kan være et nyttig supplement til at kirkevergen fortsetter praksisen fra i fjor med å ha sommerkontor noen dager i uken i kirkene. Her bør menighetsrådet definere klare og avgrensede oppgaver, og sette i gang et kartleggingsarbeid for å finne de menneskelige ressursene.

Kirke-kommune-samarbeid

Det har vært gledelig å merke den gode dialogen mellom kommunens politiske og administrative ledelse og kirkens tilitsvalgte og ansatte her i Hvaler. Det er en god tradisjon at ordføreren sitter i fellesrådet!

Siden forrige visitas er det gjort betydelige investeringer i Spjørøy kirke som nå fremstår som et praktfullt, innby-

dende og moderne kirkebygg. Utvidelsene på gravfeltene gjør at en har god kapasitet fremover, samt mulighet til spesielle gravsteder for mennesker av annen religiøs tro dersom det i fremtiden viser seg nødvendig. Det er også gledelig at dialogen mellom fellesråd og kommuneledelse gjorde at driftsbevilgningen for 2013 ble løftet. Dette viser at det er en fordel at det folkevalgte beslutningsnivået i kirken følger kommunegrensene.

Jeg har imidlertid merket meg at kirken ikke synliggjøres som en ressurs i kommunens Planstrategi 2013-2016. Fra kirkens side er det viktig å identifisere områder innenfor denne strategien der kirken kan bidra med ressurser, infrastruktur og kompetanse for å forsterke kommunens målsetninger og prioriteringer.

Ett slikt område er *de sosiale utfordringene* i lokalsamfunnet innenfor psykisk helse, vold i nære relasjoner, levekår og bosetning av flyktninger. Det er viktig at kirken gjennom forkynnelse og holdningsskapende arbeid bidrar til å snakke opp utsatte og sårbare grupper, mobiliserer til besøkstjenester, stiller sin store diakonale og flerkulturelle kompetanse til rådighet fra kirkens store nettverk regionalt og nasjonalt, og slik legger til rette for en vellykket integrering og deltakelse i lokalsamfunnet. Et område som ligger vel til rette er å oppfordre folk til å leie ut boliger til flyktninger siden dette er en av de store flaskehalsene i integreringen, og forsterke relasjonen til de tre bofelleskapene for mindreårige flyktninger.

Et annet samarbeidsområde er *helse-sektoren*. Jeg fikk være med på andakt på Dypedalsåsen og snakket både med beboere og ansatte ved virksomheten. Forholdet mellom kirken og Dypedalsåsen

har gjennom mange år vært preget av en åpen tone og et godt samarbeid.

I nyere tekning rundt begrepet «fri religionsutøvelse», ligger det ikke bare et vern mot å bli aktivt hindret eller forfulgt for sin tro. Staten skal også sikre at alle får like muligheter til å utøve og praktisere sin tro eller sitt livssyn. For mennesker med nedsatt funksjonsevne og for mennesker som mottar omsorgstjenester, har samfunnet et aktivt ansvar for å legge til rette slik at alle får en likeverdig mulighet til å utøve sin tro og sitt livssyn. Det innebærer blant annet at helse- og omsorgstjenesten i kommunen må ha gode rutiner for å kartlegge tjenestemottakernes behov i forhold til tros- og livssynsutøvelse. *Samhandlingsreformen* understreker behovet for samarbeid mellom kommunens virksomheter og andre aktører i lokalsamfunnet. Kirken er en slik aktør med tradisjoner, kompetanse, egnede arenaer med arrangementer og fellesskap. Her ligger det vel til rette for å utvikle en sterkere samhandling mellom kirken og kommunens virksomheter.

Et tredje område er samarbeidet mellom *kirke og skole* der det nå bør kunne utvikles en plan slik det er i mange kommuner om samarbeid om skolens målsettinger innenfor RLE, andre fag, høytidsfeiringer og visjonen om å danne «gagns menneske» med inkludering, respekt for andre, evne til samhandling, nestekjærlighet og solidaritet som sentrale verdier.

Råd, ansatte og strategier

Hvaler menighet har en liten og meget engasjert stab. Det er flott å se hvordan så få mennesker kan utrette så mye med begrensede ressurser. Menighetsrådet

virker meget kompetent og engasjert, og har klare og gode visjoner for å utvikle kirken på Hvaler som en inkluderende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke. Involveringen av medlemmene er også god i gudstjenester og dugnader og viste sin styrke da behovet for frivillige meldte seg i trosopplærerstillingens vakanse. Jeg vil også takke alle dere som har nedlagt et betydelig arbeid med denne visitasen og gjort den til en minneverdig opplevelse for meg.

I den omstillingstiden som vår kirke nå går i møte i kjølvannet av de største endringene på 500 år, må også menighetsrådene i enda større grad fremstå som *strategiske lederorgan* for kirkens liv i bygda, og i mindre grad arena for praktiske oppgaver. En av de viktigste oppgavene for menighetsrådet de neste årene er å konkretisere kirkens nasjonale og regionale strategier her på Hvaler, og å realisere Den norske kirkes selvforståelse og visjon her. I dette arbeidet blir det viktig med tydelig deling av arbeidsoppgaver og økt relasjonsbygging til ulike organisasjoner og miljøer i lokalsamfunnet. Jeg vil også oppfordre menighetsrådet til å være i dialog med kommunens planavdeling med fokus på måloppnåelse, strategisk tenkning og utvikling av planverk – slik kommuneledelsen nå inviterer til. Med tilfredsstillende økonomisk grunnbevilgninger på plass, er nå tiden inne for å bygge kirken tydeligere.

Utblick

Mens turister helst bosetter seg slik på Hvaler at de kan se havet, har dere som bor her fast i uminnelige tider bosatt dere i søkkene og bak knausene som beskyttelse mot vind og vær. Bevisstheten om at havet var tilgjengelig for å sikre det

daglige brød, skape kommunikasjon mellom folk og sikre transport til kirke og torg, var så levende at det ikke var nødvendig å se havet hele tiden. Det var der når en trengte det.

Slik skal kirken være for folk her på Hvaler: Tydelig tilstede i lokalsamfunnet og tilgjengelig når mennesker trenger den for å feire livets store overganger og dele sorgen når mennesker følges til det siste hvilested.

Og folk har enda mer å hente i kirken! I gudstjenesten i kirkerommet skapes det et fortettet møtested mellom himmel og jord, fortid og nåtid, der vi inviteres inn i Guds fremtidsvisjoner for mennesket og vi kan hvile i at Gud handler for oss uavhengig av våre følelser og oppfatninger. I døpefonten forenes mennesker med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus og blir bærere av korstegnet. Ved nattverdbordet får mennesker næring og styrke for det livet som leves her og nå, og blir stadfestet i håpet om det evige liv. I forkynnelsen av evangeliet får mennesker hjelp til å leve sine liv i lys av troen, håpet og kjærligheten, og gjennom kirkens diakonale virksomhet blir mennesker omsluttet av Guds kjærlighet, som overgår all forstand.

Må Gud fortsette å velsigne dere i det oppdraget!

Fredrikstad, 2. juni 2013

Atle Sommerfeldt

Biskop

Einar Morland

VALG

I september hadde vi valg i kongeriket Norge. Det norske folket valgte et nytt Storting, og valgresultatet bestemte hvem som skulle danne vår nye regjering. De siste ukene før valget ble vi daglig minnet om hvor viktig det ville være å avgi vår stemme. Politiske valg skal vi foreta annethvert år. Andre valg må vi gjøre oftere, kanskje daglig. Rød eller blå – eller grønn – strømpe? Ja, akkurat det handler om estetikk, og det kan være viktig nok. Noen valg har små konsekvenser, andre valg er viktige i det lange tidsperspektivet.

Hva slags kirke ønsker vi for Hvalers befolkning om 10 år, om 20 år? Ja, vi må vel regne med og håpe at vi fortsatt skal ha de to prektige kirkebyggene som vi er stolte over og glade i – men hvilket innhold skal det være i kirkelivet på Hvaler? Kanskje vi også her må utfordres til å foreta valg.

Vil vi at det skal være mennesker i kirken på søndagene, så må vi kanskje selv velge å være til stede. Vil vi at kirken skal være et sted for de unge familiene, så er det vi som må invitere dem med. I høst starter vi forsiktig opp med søndagskole i kirketiden på noen søndager. Da kan familier med barn komme til kirken med hele fa-

milien, og Gudstjenesten starter med alle til stede. Etter en stund hentes barna ut av kirken til søndagskole, og så kommer barna tilbake mot slutten av Gudstjenesten. Kanskje kjenner du noen som du kan invitere med deg til kirke? Kanskje kjenner du noen som kan være med og hjelpe til med søndagskolen?

Etter en lang og praktfull sommer både her på Hvaler og i store deler av landet vårt, er de fleste av oss fastboende igjen tilbake i hverdagsrytmen. I kirkene våre har vi denne sommeren hatt flere kulturarrangementer som har samlet mange mennesker, både fastboende og sommerboende. Vi er takknemlige for at noen velger å bruke sommertiden til å stille opp og være med å glede andre! I høst har vi også startet opp igjen "samtaler i Grenseland" i Spjærøy kirke. Dette fortsetter vi med også neste år.

Søndag den 10. november vil menighetsrådet innkalle til et menighetsmøte der vi skal velge i forhold til salmebok: Skal vi fortsette med Norsk Salmebok fra 1985, eller skal vi begynne å bruke den nye salmeboken som kommer til advent? Mange i min foreldregenerasjon var svært godt kjent med og glade i Landstads reviderte salmebok. Da var det

fremdeles slik mange steder at salmeboken var den eneste boken som fantes i hjemmet utenom bibel og skolebøker, og det å pugge salmevers var en dagligdags sak i skolen. Da min kjære gode mor mot slutten av livet mistet språket sitt, kunne hun fremdeles være med å synge de salmene hun kjente fra sin barndom og ungdom. Det var sterkt å oppleve at

salmeversene, ja de husket hun, selv om språket var blitt borte. En av de salmene som mor ofte sang eller nynnet på, er Martin Luther sin salme som favner budskapet både fra det gamle og det nye testamente. Her er de to første versene av denne kjære salmen, som også min generasjon måtte lære utenat den gangen vi gikk på skolen:

*Vår Gud han er så fast en borg,
han er vårt skjold og verge.
Han frir oss ut av nød og sorg
og vet oss vel å berge.
Vår gamle fiende hård til strid imot oss står.
Stor makt og arge list han bruker mot oss visst.
På jord er ei hans like.*

*Vår egen makt er intet verd,
snart fikk vi banesåret.
Men én går frem i denne ferd,
som Herren selv har kåret.
Vil du hans navn få visst? Han heter Jesus Krist,
den høvding for Guds hær, i ham kun frelse er.
Han marken skal beholde!*

Menighetsrådet melder:

I juni ble Marius Sørli Eriksen ansatt som trosopplærer i Hvaler menighet i en 75 % stilling. Vi er glade for at Marius nå arbeider hos oss! Han skriver selv i sin søknad: *Jobben som trosopplærer/barne- og ungdomsarbeider virker attraktiv og meningsfull for meg. Jeg tror jeg kan tilføre menigheten mye positivt slik at unge får vokse i troen på Jesus.* Vi ser frem til å bli bedre kjent med Marius, og vi tenker at han vil være en nøkkelperson i det viktige arbeidet blant barn og unge.

Siden Lisa Holm-Johansen sluttet hos oss i mars, har vi hatt mange forskjellige prestevikarar de søndagene vår egen sogneprest har hatt fri. Fra august 2013 vil det i hovedsak være prestene i Kråkerøy som skal holde Gudstjenester i Hvaler og Spjærøy kirker når Grethe Hummel har fri. Siktemålet er at sognepresten skal holde Gudstjenester 5 av 8 søndager, og ha fri de 3 andre søndagene. Det blir fint å bli bedre kjent med de to "naboprestene", sogneprest Steinar Ekvik og kapellan Ole Andreas Hauglum.

Den 9. oktober i fjor fattet menighetsrådet enstemmig vedtak om ny Gudstjenesteordning. Her er noen av punktene som da ble vedtatt, samt en kommentar om musikken i Gudstjenesten:

- **Fader Vår** skal synges (eller fremsies) slik vi er vant med, ikke i den nyere form: Vår Far
- **Kunnngjøringer** skal være en del av Gudstjenesten, enten etter prekenen eller ved avslutning
- **Evangelieprosjon** skal kunne benyttes, men ikke nødvendigvis hver gang
- **Nattverd** skal fortsatt være en fast del i Gudstjenesten. En gang hver annen måned vil det bli Gudstjenester uten nattverd

- Det skal arbeides videre med de **musikalske elementene** i Gudstjenesteordningen, blant annet fordi det kommer en ny salmebok

Ole Andreas Hauglum

Steinar Ekvik

Som mange har hørt, har vi i de siste månedene likevel i Gudstjenestene ofte sunget **Vår Far** i ny språkdrakt, og til melodi av vår egen Gerd Ebbesvik Nilsen. Dette er en del av arbeidet med den nye musikken til Gudstjenesten, og vi tar sikte på å komme med endelig forslag i løpet av høst eller tidlig vinter.

Så var det den nye salmeboken, da. Den har 899 salmenumre, og av disse er 535 salmer videreført fra Norsk

Salmebok og 124 salmer er videreført fra Salmer 1997. 240 salmer er nye, og blant disse er flere nyskrevne salmer. På et menighetsmøte i Hvaler kirke den 10. november vil vi be om råd om hvorvidt vi skal begynne med den nye salmeboken allerede fra advent i år. Mer om den nye salmeboken finner du her:

www.kirken.no/salmebok
www.norsksalmebok.no
www.eideforlag.com

Og så finner du mer om menigheten vår på denne siden på internett:

www.hvaler.kirken.no

Ordføreren har ordet:

Et stadig tilbakevendende tema er om vi skal slå små kommuner sammen med større kommuner. Hovedargumentene i den sammenheng er effektivitet, robusthet, bedre tjenester til brukerne. Intensjonene er selvsagt gode, ingen tvil om det, men det er et stort men som vi får håpe også sentrale politikere ser.

Er det slik at vi oppnår intensjonen bare ved å bli større?

Hvert år måles kommunene på tjenesteyting over det ganske land. 428 kommuner totalt. I den sammenheng ser vi at det er de mindre kommunene som ligger øverst på dette barometeret. Hvaler ligger i den sammeheng på plass nr. 44 av 428 kommuner.

Sentrale politikere mener at vi bør slås sammen med Fredrikstad og Sarpsborg. Jeg tror mange vil oppleve dette som et stort paradoks, da disse to kommunene på det samme barometeret ligger på henholdsvis 329 og 390 plass. Det finnes antagelig ikke mange logiske konklusjoner som tilsier at Hvaler kommune skal bli en bedre offentlig tjenesteyter ved å bli slått sammen med disse to kommunene. Det vil selvsagt være flere tungtveiende faktorer som bør vurderes i en

slik debatt. Faktorer som nærhet til beslutningstakerene, lokalkunnskap og nærhet til brukerne, ikke minst eierskap og identitet til egen kommune er viktige hensyn som må tas i en slik debatt, selv om det ikke kan måles i kroner og øre.

I debatten vises det blant annet til Danmark, der det er foretatt en massiv sammenslutning av kommuner. I debatten virker det som vi skal omtrent ned på samme nivå, uten at vi da kanskje tenker på at Danmark ikke er større enn et middelstort fylke i Norge.

For ca. en uke siden gikk en professor ut i media etter en undersøkelse av disse sammenslutningene i Danmark og forteller at det ser ut til at dette har ført til et større byråkrati, og en foreløpig merkostnad.

Vi får håpe at sentrale politikere ser at Hvaler er en kommune som kan stå på egne ben, slik at vi også i overskuelig fremtid kan fremstå som genuine innbyggere av en kommune vi er svært stolte av.

Eivind Borge
Ordfører.

Ut i det blå 2013

I flere år har formiddagstreffet hatt turer "ut i det blå". Så også i år.

14.juni kom en stor 2.etagers buss hentet oss. Da alle påmeldte hadde kommet om bord ønsket Grethe Hummel, sognepresten vår, ønsket oss velkommen og redegjorde for dagens program. Henning Østby var med og ledet turen.

Vi satte kursen direkte til Strømfoss og Brekke sluser, hvor vi gikk om bord i M/S Strømfoss, som tok oss gjennom slusene tilbake til Halden. En tur på tre og en halv time. Brekke sluser ble kanalisert i 1850 årene, og senere utvidet. Den er en av verdens høyeste sluser med sine 26,6 meter. Det var interessant å stå på dekk og se hvordan vannet, og båten sank, slik at vi kom fra det ene slusekammeret og inn i det neste. I alt fire.

Reisen over Aremarksjøen bød på vakker natur langs vannet. Om bord fikk

vi servert deilig sommermiddag, kokt laks og agurksalat, dessert og kaffe.

Vel framme i Tistedalen sto bussen vår klar og fraktet oss videre til Fredriksten. Vi samlet oss ved bautaen til Karl 12. hvor Magne Rannestad fra forsvarsbygg fortalte med stor innlevelse om svensk-kongens angrep på Norge. Han gjorde et forsøk i 1716 men mislyktes. Han kom tilbake i 1718 men da falt han der ved Fredriksten, bare 36 år gammel. Ryktene om at det var et snikmord på Kongen, utført av svenskene selv er aldri blitt bekreftet eller avkreftet.

Etter denne norgeshistorien var det kaffe og kake å få på festningskroa før vi satte kursen hjemover.

Takk til alle som bidro til denne fine turen. Nå er vi spente hvor "ut i det blå" turen går til neste år.

Vi gleder oss allerede.

A.M.E.

Alle foto
Henning Østby

Hvaler menighetsblad er takknemlig for at vi får tilsendt artikler / reportasjen / tanker fra flere av våre lesere. Vi kan dessverre ikke ta inn alt vi får tilsendt. I dette nummeret av menighetsbladet har vi valgt å sette inn en forkortet utgave av en reiseskildring/skolestil skrevet av Bjørg Eilertsen fra Bekkeli, Kirkøy. I 1958 var hun 13 år og gikk på Brekke folkeskole. Da fikk hun i oppgave å skrive stilen :

” En gang jeg var ute og reiste ”

Mamma og jeg skulle sommeren 1958 reise om bord i båten pappa var kaptein på. Båten lå i Bremen. En lang reise fra Kirkøy ventet oss. Vi måtte reise med tog fra Fredrikstad. Spennende ... tenk, vi skulle sove på toget ! Etter ni timer var vi i København.

Over Storebelt kjørte vi med en togferge. Skummelt, men vi kom oss frem til Jylland. Så var det Flensburg, Hamburg og til slutt Bremen!

Endelig kom vi til pappas båt. Den var veldig stor. Tre taubåter måtte til for å få båten vekk fra kaia.

Tre døgn senere oppdaget vi noen

hvite klipper som gikk rett ned i havet, det var klippene i Dover! Pappa fortalte at nå var det like før vi skulle ut på et digert hav, Atlanterhavet. For båten skulle nå, fullastet med korn, helt til Amerika.

Båten seilte i solskinn og lite sjø . Mannskapet skrapte, vasket og malte.

Jeg fikk være med pappa på brua. Der var det instrumenter som hjalp båten å finne frem. De sa de navigerte.

En morgen ropte flere av mannskapet på meg: «Bjørg, nå skal du reise hjem til Hvaler!» Jeg tittet ut på havet og så digre hvaler. Jeg ble litt redd, for mitt Hvaler var det ikke ! Jeg bor jo på en øy.

Pappas bat, Vinni.

Elleve døgn senere la vi til en stor flåtehavn i New York, Virginia.

Her var det kolossale hus og biler som tutet i ett.

Hjemme hadde naboen en lastebil og en annen eide en drosje.

På land så vi mange mennesker med annen hudfarge enn meg. Det så som om de ikke hadde det så godt. Jeg hadde lest ”Onkel Toms hytte ” og visste mange hadde det vondt. Trist at ikke alle kan ha det godt !

Mens båten til pappa skulle videre, dro mamma og jeg til Long Island hvor mammas søster bodde. Hun hadde immigrert.

Både mamma og jeg syntes det var skummelt å fly, men det gikk bra. Tante hentet oss i en flott bil de kalte ”dollarglis”.

Inni huset til tante sto det en kasse de kalte TV, der så de filmer. Så rart !

Jeg hadde aldri vært på kino. Her i Amerika var vi på utendørskino hvor vi satt i bilen og så film!

Tante tok oss med til noe de kalte ”beachen”. Her grilltet de kylling ute.

Vi besøkte også en gammel katolsk kirke, men den var ikke så fin som vår kirke hjemme på Kirkøy.

En søndag dro vi til en indianerlandsby. De sov i telt og damene i fargerike klær, røkte pipe. Mennene hadde store fjær på hodet og red på

Eilert Eilertsen Aase Eilertsen og Bjørg.

hester. Jeg fikk kjøpe indianersmykke og lærpung som damene hadde laget.

Etter fire opplevelsrike uker sammen med tante sin familie, var vi om bord i pappa sin båt igjen. To nye uker på havet ventet oss, med stopp i London. Der besøkte vi slottet. Så flott !

Turen gikk videre til Rotterdam og med tog til Fredrikstad.

Denne ferien glemmer jeg aldri .

Bjørg Eilertsen

Seilskutefesten

12.-15. juli neste år er dager du må ringe rundt i almanakken. For Tall Ships' Races kan du ikke gå glipp av. Det er seilskutefesten som Fredrikstad for andre gang er vertskap for. Nærmere 100 flotte seilskuter og mindre seilfartøy fra rundt 30 land vil da prege bybildet. Og det vil myldre av store og små skuelystne.

Det vil også bli en fest av historiske dimensjoner med 200-årsjubileet for grunnloven som bakteppe. Derfor er slagordet: «I 1814 kom svenskene. I 2014 kommer hele verden.»

Tall Ship's Races er verdens største årlige kappseilas for seilskuter og mindre seilfartøy som driver seileropplæring. I 2014 går seilassen fra Harlington i Nederland, via Fredrikstad til Bergen før den ender i Esbjerg i Danmark.

Første gang Fredrikstad sto som vertsby var i 2005.

De aller fleste og mektigste skutene vil «hils» Hvaler på vei inn Løperen mot Fredrikstad sentrum. På avslutningsdagen skal alle skutene paradere ut på

I 1814 kom svenskene.
I 2014 kommer hele verden.

Vær med oss og skriv historie igjen når Fredrikstad tar imot 100 seilskip fra over 30 land.

The Tall Ships Races beleirer byen i fire fantastiske dager fra 12.-15. juli 2014.

N59°12'E10'57'
FREDRIKSTAD NORWAY
12. 15. JULI 2014

rekke og rad. Fra Gamlebyen vil det trolig salutteres. På Kråkerøysiden og langs Hvalerlandet er «tribunen» mange. Her gjelder det å finne seg et godt sted hvor man kan se begge veier. Og nyte et vakkert og kulturhistorisk seilende skue.

En viktig del av Tall Ships' Races er å gi unge gutter og jenter en mulighet til å se,

lære og oppleve livet, arbeidet, kulturen og samholdet om bord på en seilskute. Derfor er arrangøren forpliktet til å skaffe mange medseilere, som skal være med på en av etappene under neste års seilas. Hvaler kommune har signalisert at de vil rekruttere tre av disse.

Tall Ships' Races er et kjempestort arrangement som krever mye av mange for at det skal loses vel i havn. Derfor er arrangementet avhengig av frivillig hjelp. Så langt har nærmere 200 meldt seg til å gjøre en jobb under skutefesten. Men det trengs flere.

- Har du lyst til å være med på noen minnerike dager er det bare å ta kontakt, sier prosjektleder Bjørg Johnsrud Western.

Ny medarbeider

i Hvaler menighet

Hvaler menighets fellelsråd ansatte i mai måned ny trosopplæring i 75% stilling. Allerede 1. juli startet Marius Sørli Eriksen i stillingen. Med sin utdanning som cand.theol., sin erfaring fra skole og menighet og sine musikalske evner og interesser, gleder vi oss nå til å bli kjent med Marius gjennom dette intervjuet og gjennom arbeidet som trosopplærer og menighetsarbeider.

Vi lar Marius fortelle litt om seg selv : Jeg er 41 år, bor i Fredrikstad og har 3 barn på 6, 12 og 14 år. I tillegg har jeg en kjæreste. Opprinnelig er jeg særping, men har bodd litt rundt omkring i landet.

Jeg har jobbet mange år med barn og ungdom på ulike typer skoler, i menigheter og kristne organisasjoner. Så arbeidet i Hvaler menighet passer meg veldig bra, spesielt fordi jeg har et hjerte for de unge.

Det å arbeide midt i naturskjønne Hvaler er et ekstra privilegium for meg. Jeg driver mye med musikk og jobber også deltid med musikk i en annen menighet i Fredrikstad.

Du er ansatt som trosopplærer. Kan du fortelle litt hva det ligger i begrepet trosopplærer og trosopplæreres oppgaver?

Som trosopplærer i Den norske kirke jobber jeg med barn og ungdom fra 0-18 år. Dette er en systematisk trosopplæring som er tilpasset vår lokale menighet. Oppgavene er å formidle kunnskap om Jesus, bevisstgjøre de unge på troen, fortelle hva det vil si å være en kristen og det å være en del av Guds skaperverk.

En stor del av trosopplæringen i Hvaler menighet, er arbeidet med konfirmanter. I år er det 32 konfirmanter som har jevnlig undervisningssamlinger, prosjekter, leir m.m. Det var veldig flott å være med på Kickoff første helgen i september. Årets konfirmanter ser ut til å være en positiv gjeng!

I Hvaler menighet har vi som mål å ha konkret trosopplæring for alle alderstrinn. Skattejaktlørdagen med påfølgende søndagsgudstjeneste med utdeling av 4-årsboken, Lys-Våkenhelgen for 11-åringer og Tårnagenthelg for 9-åringer er noen av de aldersbestemte aktivitetene som hører til mitt arbeidsfelt.

I høst vil noe av min arbeidsdag bestå av å revidere vår lokale trosopplæringsplan. Den skal evalueres og nye mål skal settes.

Vi ønsker å starte opp med babysang og trenger en eller flere frivillige som kan

lede og drive dette. Vi håper vi kan finne noen som brenner for det ! For ungdommer etter konfirmanntiden, håper vi flere ønsker å være med på ledertrening.

Hvaler menighet har i de senere år ikke hatt så aktivt barne- og ungdomsarbeid. Menigheten ønsker nå at den nye trosopplæreren også skal være en pådriver i arbeidet rettet mot barn og unge utenom trosopplæringsplanen . Har du noen tanker / ønsker knyttet til dette ?

Mens trosopplæringen fokuserer på opplæring av barn og unge innenfor de forskjellige årsklasser, gjerne i enkelte «events», så er annet barne- og ungdomsarbeid aktiviteter som går på tvers av årsklassene og av mer kontinuerlig karakter, feks. en gang i uka. Her blir det lettere å skape relasjoner og knytte barn og ungdom til kirken. Dette krever da mye mer fra menighetens side i forhold til frivillighet. Nå er jeg glad at søndagsskolen har startet. Her kan barna oppleve enkel undervisning, fine sanger og morsomme aktiviteter som er

tilpasset dem samtidig som foreldrene kan være med på gudstjenestene.

Siden jeg har «passion» for og mye erfaring med musikk, vil jeg starte opp et barnekor for barn fra 11 år og oppover med et moderne «sound».

Dette blir veldig spennende og tror dette blir både morsomt og givende! Her blir det jevnlig sangøvelser, opptredener i kirkene og kanskje også innspillinger i studio .

Nå er det mye annet jeg også har lyst til å gjøre, men jeg må ta litt om gangen. Jeg må nok arbeide her et års tid før jeg setter i gang flere aktiviteter enn det som allerede er planlagt.

Avslutningsvis vil jeg takke for at jeg fikk stillingen som trosopplærer i Hvaler menighet. Med stor forventning håper jeg gradvis å komme inn i arbeidet og bli kjent med både små og store i menigheten og generelt på Hvaler.

ILO

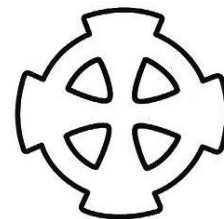
Pilegrimsvandring i Valdres

Et viktig pilegrimsmål i middelalderen, var St. Thomaskirken på Filefjell. Til St. Thomaskirken, med sin undergjørende kraft, kom folk fra hele Sør-Norge. De kom med gaver for å få igjen helsen. Vinden fra vest blåste gjennom Valdres da sagnet om Sunniva på Selje kom over fjellet, da biskopen i Svithunskirken i Stavanger også var biskop i Valdres og da Thomas av Canterbury ble skytshelgen på Filefjell. Keltisk åndstradisjon, med helliggjøring av naturen, var en bærende kraft i kristningen av Valdres, og den levde videre her.

Jeg deltok på pilegrimsvandringen til St. Thomaskirken i slutten av juni. Vandringen tok åtte dager. Jeg visste ikke helt hva jeg gikk til, men jeg ble ikke skuffet. Det ble en vandring med kombinasjon av natur, religion, meditasjon, kultur og kulturhistoriske opplevelser som jeg alltid vil tenke tilbake på.

Vi var 28 pilegrimer. Vandringen vår startet i Hedalen stavkirke, som i år feirer 850 år. Praktisk tilrettelegging og opplegg for vandringen, sørget leder for Pilegrimsvegen i Valdres, Trond Øigaarden, for. Prosten i Valdres, Anne Hilde Øigaarden, var pilegrimspresten vår. Vi hadde samlingsstunder og sang morgen og kveld, gudstjeneste i

PILEGRIM
I VALDRES

Slidredomen og avslutnings/takke-
messe i St. Thomaskirken.

Valdres er kjent for alle sine stavkirker og middelalderkirker og vandringen vår gikk innom mange av disse. Jahn Børe Jahnsen, som er historiker og turleder, guidet oss i de fleste kirkene. Han var svært dyktig og kunnskapsrik og han hadde mange kulturhistoriske orienteringer underveis.

Dagsvandringene våre var omtrent 20 km, noen kortere og noen lengre. Vi var på forhånd oppfordret til å gå, gå, gå for å ha en viss utholdenhet. Under selve vandringen, ble vi oppfordret til å gå i stillhet og heller prate sammen i pausene. Mobiltelefoner ble slått av og

vi skulle melde oss litt ut av hverdagen. Nesten daglig ble vi overrasket av frivillige personer, som stilte opp langs ruta med frukt, vafler, kaffe, kringle og annet godt.

Denne keltiske velsignelsen sang vi mange ganger i løpet av uka:

*«Må din vei gå deg i møte
og må vinden være din venn
og må solen varme ditt kinn
og må regnet vanne mildt din jord
inntil vi sees igjen
må Gud holde,
holde deg i sin hånd.»*

Den siste dagen var målet vårt St. Thomaskirken på Filefjell. Hele uka hadde vi hatt varierende vær, men denne dagen våknet vi til en skyfri himmel. Det ble en flott vandring over fjellet. Da vi nærmet oss St. Thomaskirken, ringte kirkeklokkene og flagget var heist til topps. Vi var slitne etter åtte dagers vandring og det var godt å nå målet. På kirketrappa ventet frivillige med nydelig beta-suppe til sultne pilegrimer. Vi satte selvplukkede markblomster på alteret, før vi hadde avslutning og takkemesse i kirken. Våre veier gikk så hvert til vårt, men jeg tror samtlige var enige om at pilegrimsvandringen vår hadde vært en lang serie av flotte øyeblikk som vi aldri glemmer.

Reidun V. Hermansen

Sommerjobb på femtitallet

Jeg setter meg på sykkelen. Holtekilen ligger speilblank denne tidlige morgentimen. Jeg sykler i den varme, blanke morgenen med sommerfugler i magen til min første sommerjobb. Jeg visste det ikke da, men heldigvis skulle det bli tre slike år med den samme jobben, og like godt husker jeg disse årene, men regnet det aldri først på femtitallet? Det er helt borte. Husker bare solskinn. Kan det indikere at det var en utrolig lykkelig tid?

Enkelte steder på veien ligger tynn dis over jorder og vei og kjøler meg deilig ned, før solen igjen varmer og høyet dufter. Passert gjennom furuduftende skog passerer jeg butikken til Hans Pettersen, og straks slår duften av sjasmin mot meg fra Badehotellets tomt. Alle vi som har ferdes i Skjærhalden i ungdomstiden husker denne

Skjærhalden bakeri 1960-tallet.

herlige lukten. I dag vet jeg jo at blomstringen er ganske kortvarig, men i minnet var den der hele sommeren. Særlig sterk morgen og kveld.

I det jeg passerer slakter Wiklund kjenner jeg lukten av slakt, merkelig kald, men ikke egentlig ubehagelig. Men så, - en vidunderlig duft av varme wienerbrød og nystekt brød, og jeg er framme. Privilegert som jeg var skulle jeg få jobbe i Skjærhalden bakeri og konditori. Jeg tror disse somrene gjorde meg positivt innstilt til arbeid for livet, for jeg har aldri senere vært i noen jobb jeg ikke har trives i.

Da jeg kom inn i bakrommet på butikken var hyllene på veggen fylt opp av de deiligste varme brød av alle slag. Små grovbrød, grislet alminnelig brød, kneip i masser, loff og frøbrød. På brett i hjørnet sto de lekreste wienerbrød, runde og skårne, med eple- og makronfyll, skolebrød og boller. Her var alt ekte. På den tiden kom ikke råvarene som halvfabrikata, men ble laget på stedet. Ikke rart det luktet og smakte godt.

Det første vi gjorde var å pakke bestillinger. Kasser med brød til alle butikkene på Kirkeøy og de østre øyene ble pakket av andre, men det som skulle med brødbilen ut til kunder langs veien pakket vi. Under disken lå sirlig oppskåret

Kåre og Grethe Eilertsen i bakeriet tidlig 60 tallet.

papir fra melsekkene. Det var til pakker med fem brød og mer. Så var det dobbelt gråpapir til de med to og tre, og på disken enkle til ett og ett brød.

Bestillingene ble sortert etter rute, og nøye ført inn i den lange, smale kasseboka. I bakeriet ble det bakt hvetekaker, vørtkaker, julekaker og småkaker etter at hovedbaksten var ferdig. Skulle det være selskap noe sted tryllet Kåre konditor fram de flotteste waleskringler, wienerkringler og marsipankaker.

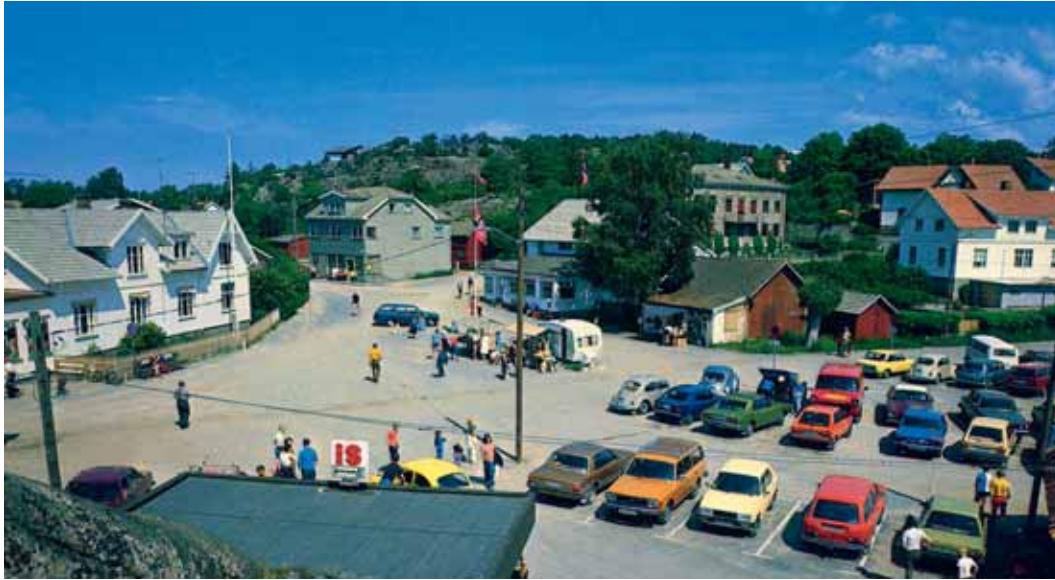
I glassdisken på venstre side fra disken lå de berømte honningkakene med sjokoladetrekk, tyske skiver, tebrød, og sikkert noe jeg har glemt, samt boller og wienerbrød vakkert på brett.

Oppe på disken sto det fristende glasskapet med lohengrin og andre små sjokolader i fine stabler og sukkertøy av ymse slag.

Når dørene åpnet kom de første morgenfuglene og skulle ha ferske varer til

frokost. Noen hadde tatt et morgenbad og kom i badekåpe og skulle ha rundstykker. Det syns jo en enfoldig Hvalerjente var en merkelig greie, men "badegesster" gjorde jo så mye rart. Når klokken nærmet seg elleve vokste køen. Først fyltes det opp på gulvet foran disken, senere sto man i hele trappen. Noen sendte ungene med melkespannet til køen på meieritrappa på kornmagasinet mens de selv sørget for det daglige brød..

I tillegg til butikken åpnet jo kafeen dørene om sommeren. Hit løp vi opp og ned med brett med kaffekanner med sirlige blå mønsterstreker på lokket og det kunden måtte ønske av kaker. Her inne var også isdisken. Isen kom i store finerkasser fylt med tørris med båten fra byen, og når isen var plassert i disken syns vi det var morsomt når vi ble sendt med kassen mellom oss over veien og ned dit torget er i dag for å tømme tørrisen i sjøen. Det kokte og freste og vi var unge nok til å syns

Skjærhalden torv.

at det var festlig. Midt på dagen ble vi invitert inn på kjøkkenet til fru Kitty til middag. Vi spiste i puljer, og det var en opplevelse hver dag. I det koselige kjøkkenet ble det servert nydelig mat med dessert som om det var en selvfølge, og jeg har i alle år tenkt på hva den damen var laget av. Ofte tok hun sin tørn i bakeriet på morgenkvisten, så var det mat til alle ansatte, vask av alt bakeritøyet, og alltid var hun like blid...

Da disse tre lykkelige årene var over var jeg også ferdig med realskolen, og så ble det et par år i byen med hybelliv og jobb. Deretter beordret far meg på husmorskole. Det anså han for å være nyttig for en ung dame, og det var det jo også har jeg erfart. Den var over ble det ny sommer med jobber her hjemme. Noen dager i uka var jeg i delikatessen hos Grønsund hvor vi solgte koteletter og pølser og all slags godsaker, og hvor vi skar salami og skinke på en påleggsmaskin som nok ikke ville blitt godkjent av arbeidstilsynet i dag, men jeg kom derfra etter en svært hyggelig og lærerik tid med alle fingertupper i behold.

Dager da jeg ikke var i butikken denne sommeren, var jeg hos verdens hyggeligste bonde og lukte og tynnet gulrøtter. Rendene var så lange at vi nesten ikke torde kikke opp for å se enden, men med latter og spøk blant unge og gamle var det en trivelig jobb. Og brune ble vi. Som nøtter.

Da høsten nærmet seg dette året ble det plukking av epler i hagen hos Sætre. Her var det tre tusen trær som skulle høstes, og unge og gamle stilte opp. Med sommerfrukten var det bare moro, men når det led på høsten og tiden kom for Signe Tilliers, Åkerø og vinterfrukt i det hele, kunne fingrene være ganske stive på morgenkvisten før sola fikk tak. Da var det godt med varm te og varme supper på termosene, men også her gikk arbeidet med spøk og moro.

Trist å tenke på at norsk ungdom i dag stort sett ikke vil ha den slags jobber. Min erfaring er nemlig at jeg senere i livet har sett alle disse somrene i et gyllent skinn. De ga kunnskap, vennskap og nyttige erfaringer å ta med videre i livet.

Biskopen på sjøen

Foto: Endre Fyllingsnes

Atle Sommerfeldt takker for turen i Utgårdskilen.

Som en del av bispevisitasen hadde Atle Sommerfeldt ytret ønske om å få samtaler med mannskapet på redningskøyta Horn Flyer, som ligger i Skjærhalden. Gutta på Horn Flyer tok dette på strak arm og var ikke snauere enn at de arrangerte en tur til Utgårdskilen med biskopen og hans følge. På turen ble biskopen satt inn i en del av de tekniske sidene ved båten og ikke minst fikk han en innføring i det fantastisk viktige arbeidet som de utfører. Hvert år redder de flere menneskeliv fra drukningsdøden i Oslofjorden. En rekke båter, både fritids- og yrkesbåter får hjelp i vanskelige situasjoner. Det var en meget imponert biskop som takket for turen og gikk i land i Utgårdskilen.

Vi på Hvaler er heldige som får ha redningskøyta stasjonert i vårt hjemmefarvann på helårsbasis.

På dekk med mannskapet.

Biskopen får en innføring i teknikken ombord.

Sommerens kulturkvelder i kirkene våre

Familieteater i Spjærøy Kirke

Kulturtilbudet i våre kirker startet opp med barneteater. Det var Kjersti og Miriam Morland som fraførte deres egen familieforestilling "Fortellinger fra havets dyp" i Spjærøy Kirke 3.juli

Allsangkveld i Hvaler kirke

Torsdag 18. juli var det allsangkveld i Hvaler kirke. Bjørnar Spydevold, Tore E. Thorkildsen og Ken Phillips var kveldens aktører. De samme aktørene husker vi igjen fra Hvaler menighets kulturuke arrangert gjennom 14 år. Den gang under vignetten «Hele middelalder kirken synger».

Tore, Ken og Bjørnar.

Bjørnar og Tore prater sammen, det er skjemt og alvor. De utfordrer og er trygge på hverandre. Slik skaper de en god atmosfære, noe folk setter pris på, - folkelig og nært.

Bjørnar og Tore sang flere solosanger og duetter, godt akkompagnert av Ken Phillips på kirkens flygel. Sangtekstene hadde karakter av sommertid. Vi fikk også høre salmer og åndelige sanger. Ken Phillips innledet kvelden med et vakkert klaverstykk. Alt skapte lovsang under kirkehvelvet. Bjørnar hadde med seg trekkspill og gitar, noe han også behersker.

Kirken var fullsatt, og mange måtte gjøre vendereis. Det var en kveld til ettertanke. Det ble også en fin allsangkveld. Vi håper på en ny allsangkveld neste sommer. Velkommen tilbake!

Ellen

Klassisk konsert i Hvaler kirke mandag 29. juli

Den unge Fredrikstad pianisten Mats-André, som nylig avsluttet sin pianopedagogiske utdanning ved Norges Musikkhøgskole, ga tilhørerne en musikalsk reise gjennom flere av klassiskmusikkens tidsepoker. Komponister representert, i programrekkefølgen, var: Felix Mendelssohn (1809–1847), Franz Liszt (1811–1886), Franz Schubert (1797–1828), Sergei Rachmaninov (1873–1943), Egil Hovland (1924–2013), Claude Debussy (1862–1918), Johannes Brahms (1833–1897), Gunnar Gjerstrøm (1891–1951) og Robert Schumann (1810–1856).

Gjennom sitt glimrende spill klarte Mats-André på en utmerket måte å skille mellom de ulike tidsepoker og stilarter. Han formidlet på høyt plan gjennom utsøkte linjer, fraseringer, med ømfintlig utformet dynamikk og et lekkert syngende spillestil konserten gjennom. Mats-André nærmest lekte seg elegant gjennom utallige krevende løp i dette høyst utfordrende program.

Konserten ble enda mer interessant og variert da Mats-André fortalte om enkelte stykker, og at han spilte et orgelstykk av den nylig avdøde Fredrikstad komponist, organist og korleder Egil Hovland. Det går fint an å veksle mellom instrumentene på en konsert av denne typen.

Vi takker Mats-André for en kjempes fin kveld. Som nærmest fast vikar i Hvaler menighet ser vi frem til å høre ham igjen ved senere anledninger.

Ken Phillips

Konsert i Spjærøy kirke 1.august

Den unge sangerinnen Cathrine Iren Iversen hadde konsert i Spjærøy kirke 1. august. Med seg hadde hun Ole Herman Huth på fiolin, Mats-André Solli på klaver og vår egen Ken Phillips på keyboard og orgel. Konserten var veldig irsk inspirert med mange vakre låter. Sangerinne og musikere av høy klasse.

Allsangkveld i Spjørøy kirke

15. august var det duket for sommerens siste allsangkveld. Den var i Spjørøy kirke og det ble en kjempesuksess. Dette veldig mye på grunn av en fantastisk musikalsk ledelse ved dirigent Brita Holmen og Magne Kaspersen. Forsangerne Jeanette

Brita Holmen.

Magne og forsangerne.

Borge, Heidi Holt og Heidi M. Larsen gjorde også i aller høyeste grad sitt til, at dette ble en flott kveld. Som et godt krydder til programmet bidro Frøydis Arntzen Dale, Eline Barm, Ellen Marie Karlsen og Anna Kristiane Bustgaard Nilsen med flott solosang. Dette bør gjentas.

Sommerens kunstutstilling, Kirkens hus

Kunstmaler Øivind Sand, bosatt på Vesterøy, hadde også i sommer salgsutstilling på Kirkens hus, Skjærhalden.

Tilreisende og fastboende kunne i hele skolens ferie stikke innom og oppleve kunstnerens fine billedverden, inspirert av Hvalers kystmiljø og gjerne slå av en hyggelig prat med kunstneren selv. Kanskje Øivind Sand kommer tilbake til sommeren og viser oss flere av de vakre bildene sine? Det hadde vært hyggelig.

Ellen

Barnesider Brottet Amfi - familieforestilling

Brottet Amfi ved Nordgårdsbrygga på Spjørøy er et unikt friluftsteater bygget i granitt i et gammelt steinbrudd. Brottet Amfi stod ferdig i 2005 og brukes til mange ulike kulturaktiviteter.

I sommer framførte bl.a Hvalers barne- og ungdomsteater, Brottungær, familieforestillingen «Spooki og jakten på det magiske gullgarnet». En fengende forestilling med mye fin musikk. Og flinke utøvere!

Radarparet Hans P. Thøgersen og Svein Gundersen har skrevet henholdsvis tekst og musikk.

Brottungær ble startet i 2007 og har hver sommer store teateroppsetninger i Brottet. Aktørene er i aldersgruppen 9-18 år.

Vi ser fram til ny forestilling neste sommer!

Ellen

Bibelspillet Skapelsen

Skapelsen, bibelspill for 1-stemmig barnekor, piano og taleroller av Britt G. Hallqvist, tekst og Egil Hovland, musikk, er skrevet for de yngste barna, i 6-7 årsalderen. I Hovlands store produksjon er dette bibelspill nr. 8.

7. juni framførte en korgruppe Skapelsen for foreldre, søsken, annen familie og venner. Ken Phillips akkompagnerte på flyglet. Rene barnestemmer og vakker musikk fylte Kirkens hus denne sommerkvelden. Mellom sangene ble det lest tekster fra Første Mosebok av de eldste kordeltagerne.

Den kjente salmen Måne og sol hørte med, og både kor og tilhørere stemte i. Repertoaret denne kvelden inneholdt også andre kjente og kjære barnesanger og sangleker.

Korgruppen fikk anledning til å opptre på bispevisitasen i juni. Biskop Atle Sommerfeldt besøkte Dypedalsåsen eldresenter en formiddag, og barna gledet alle frammøtte med mange morsomme barnesanger.

Ellen

Måne og sol

T BRITT G. HALLQVIST 1973
O TIL NORSK 1974
M EGIL HOVLAND 1974

G C Dm G Am

Må - ne og sol, sky - er og vind og bloms - ter og

C/E Dm G C/E F

barn skap - te vår Gud. Him - mel og jord,

C G Am Dm G C

all - ting er hans, Her - ren vår Gud vil vi tak - ke.

Omkved

C Dm G C/E Am F

Her - re, vi tak - ker deg, Her - re, vi pri - ser deg,

G Am Dm G C

Her - re, vi syn - ger ditt hel - li - ge navn!

2. Jesus, Guds Sønn, død på et kors
for alle, for oss, lever i dag.
Ja, han er her, ja, han er her.
Herren vår Gud vil vi takke.
Omkved

3. Ånden, vår trøst, levende, varm
og hellig og sterk, taler om Gud,
bærer oss frem dag etter dag.
Herren vår Gud vil vi takke.
Omkved

Gud vekker oss med morgenlys

Innlednings sangen i bibelspillet Skapelsen

Gud vekker oss
med morgenlys,
vi springer ut av sengen
til spill og dans,
til lek og sang
i parken og på engen.

Når det blir kveld,
da blir det mørkt,
og mørkeredd kan man være.
Da hvisker Gud:
«Vær trygg og sov,
mitt barn skal jeg bevare.»

KONFIRMANT 2014

Konfirmantåret 2013-14

Konfirmantåret har begynt for de 32 ungdommene som har valgt å konfirmere seg i Hvaler menighet. Dette blir både et spennende, lærerikt og utfordrende år.

Konfirmasjonstiden strekker seg over 8 måneder, fra slutten av august til begynnelsen av mai. I løpet av dette året vil konfirmantene være med på fellessamlinger, gruppesamtaler, lørdagssamlinger og en helg på leir.

Meningsfylt opplegg

Hvaler menighet ønsker at konfirmanttiden skal være med på å bevisstgjøre konfirmantene for hvilke valg de tar i livene sine og gi dem verdifulle tanker gjennom et spennende, variert og meningsfylt opplegg. Vi håper at konfirmanttiden blir en fin blanding av moro og alvor.

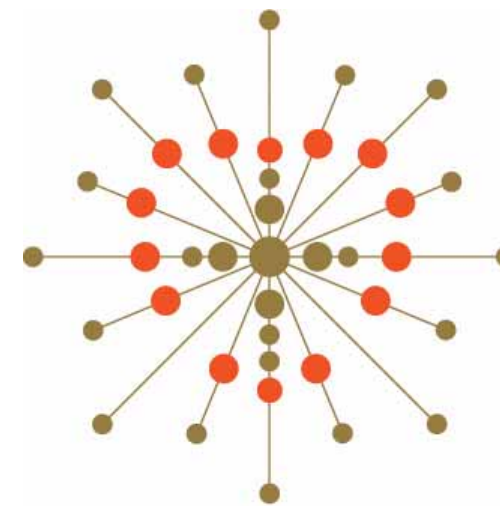
I Hvaler menighet er det rom for både tvil og tro, usikkerhet, undring og ulike meninger. Her vil ungdommene få mulighet til å tenke selv, gjøre opp sine egne meninger og stille spørsmål. De vil lære mer om Bibelen, få snakke om kristen tro, få nye tanker om livet, og engasjere seg i kirkens arbeid for både våre medmennesker og miljøet.

Undervisningstemaene vil bla. være: Hva er en kirke og hva er en gudstjeneste, jeg - en del av verden og jorda, fellesskap, nestekjærlighet og omsorg, å miste noen vi er glad i, bønn, hva er livet, etikk og de ti bud, hva var og er Jesus, tilgivelse og forsoning m.m.

Konfirmantene vil være med på både en egen Diakonidag og fasteaksjonen. Men det største høydepunktet dette året er nok konfirmantleiren som skal være på Mesnali Leirsted som ligger ved Sjur-sjøen. Der blir det mye sosialt samvær, teambuilding og vintersportsaktiviteter.

Gudstjenester

Til sammen skal konfirmantene delta på minimum 8 gudstjenester i løpet av konfirmasjonstiden der 3 er valgfrie. Presentasjonsgudstjenesten er en av de 5 obligatoriske der konfirmantene ble presentert og fikk Konfirmantbibelen. En annen er Grønn Messe der konfirmantene tar aktivt del i gudstjenesten som de har forberedt sammen i ulike aktivitetsgrupper. På konfirmantenes gudstjeneste vil alle konfirmantene være med på der de selv står for gudstjenesten. Alle vil også ta del i en minstranttjeneste der de

STØRST AV ALT

er noe aktiv på en forhåndsutvalgt gudstjeneste. Den siste obligatoriske gudstjenesten er selve konfirmasjonsgudstjenesten som er avslutningen på konfirmantåret. Konfirmasjonsdagene blir 4. mai i Hvaler kirke og 10. og 11. mai i Spjørøy kirke.

Flere av årets konfirmanter som koser seg utenfor Hvaler kirke.

Hvalerkonfirmantene er i gang!

Høsten har kommet og Hvalerkonfirmantene for 2013-14 er nå i full gang. Det hele startet med Kickoff-samling og presentasjonsgudstjeneste.

Tekst og bilder: Marius Sørлие Eriksen

Lørdag 31. august og 1. september arrangerte Hvaler menighet kickoffsamling og presentasjonsgudstjeneste for årets konfirmanter. Dette satte startskuddet for konfirmantåret 2013-14. I år er det 32 ungdommer, derav 22 jenter og 10 gutter som har bestemt seg for å stå til konfirmasjon i Hvaler menighet,

Kickoff

Konfirmantene begynte Kickoffsamlingen på Storesand på Kirkøy. Ungdom-

ene ble delt inn i grupper for å konkurrere i «Amazing Race», en naturstiligende lek med Arnfinn Moe som arkitekt. Man skulle prøve å oppnå flest mulige poeng i løpet av en tidsbegrenset periode. Her var det ulike utfordringer for både hjerne og kropp der ofte presisjon var avgjørende. Aktivitetene var for eksempel bueskyting på blink, pilkastning, sende papirfly mot et mål, løse gåter, bibelspørsmål m.m. På hver post var det frivillige hjelpere, unge som eldre, som geleidet ungdommene gjennom de «tricky» oppgavene. Konfirmantene var hele tiden ved godt mot og satset helt til siste sekund. Og som alltid, et vinnerlag måtte kåres, der vinnerne fikk hver sin eske med Melkehjerter.

I begynnelsen av dagen var det grått vær med litt yr innimellom uten at at det

Eneste mulighet for å løse oppgaven på denne posten, var å gå uti vannet. Victoria Elisabeth Lystad Gulbrandsen var den modige.

gjorde noe for de spreke ungdommene. Da konkurransen imidlertid var over, kom solen fram, og det passet bra siden det var tid for grilling av pølser og marshmallows. Og sjefskokken var presen selv, Grethe Hummel. Konfirmantene var like klare for mat og drikke som de hadde vært for konkurranselekene. Og stemningen var fortsatt veldig god.

Hvaler kirke sto så for tur. Etter å ha gått opp fra Storesand, var konfirmantene klare for litt undervisning av Grethe. Ungdommene viste allerede fra start stort engasjement og var også klare for å øve til neste dag. Inger Lise Ottersund trente konfirmantene på å gå i prosesjon mens Magne Kaspersen øvde på en sang med dem. Nå var alle forberedt på dagen etter.

Presentasjonsgudstjenesten

Søndagen var kommet og de 32 konfirmantene var klare for presentasjonsgudstjenesten i Hvaler kirke.

Stine Johansen i full konsentrasjon med pil og bue for å treffe blink.

Ungdommene gikk pent og organisert i prosesjon der menigheten inkludert konfirmantfamiliene fikk et glimt av dem mens de gikk opp kirkegulvet. Men mer aktive skulle de være, og sammen med Magne og Frøydis sang de gospel-sangen O Happy Day som de hadde øvd på dagen før. Og høydepunktet var da hver konfirmant ble ropt opp og fikk

The Winning Team's deltakere med hver sin pakke Freias Melkehjerter (Er ikke sikker på hvem som IKKE var på Kickoff.. Men gruppa var: Hjørnevik, Sverre - Gretland, Amalie Olavesen - Gulbrandsen, Victoria Elisabeth Lystad - Haugan, Anders - Hansen, Emilie Edie - Jørgensen, Sigrid Håreksdatter

Konfirmantbibelen som de vil ha god bruk for resten av konfirmantåret, og forhåpentligvis mye lengre enn det.

Temakveld

Det var ikke bare konfirmantene som opplevde Kickoff. Det gjorde også konfirmantenes foreldre og foresatte. 4. september hadde Hvaler menighet foreldremøte. Her informerte den nye trosopplæreren Marius Sørli Eriksen og presten Grethe Hummel om konfirmantåret og planene for dette året. Men høydepunktet for kvelden var foredraget om temaet «Våre englebarn - hvem er de nå?». Foredragsholder var Jan Christian Häckert som er sosiallærer ved Haugeåsen ungdomsskole og som har lang erfaring med ungdom og deres atferd. På en inspirerende, engasjerende og direkte måte «prekte» han til foreldrene om mange relevante temaer angående ungdom idag.

En god start

Kickoff, presentasjonsgudstjenesten og temakvelden gav et godt grunnlag og god start for konfirmantene og foreldrene og foresatte, og ikke minst for de som skal jobbe med konfirmantene. De ansatte og medarbeiderne er i veldig god stemning og gleder seg til å ta fatt på oppgavene og bli mer kjent med Hvaler-konfirmantene.

Magne og Frøydis øver på O Happy Day.

Grillsjefen Grethe måtte mette sine konfirmantdisipler.

Øvelse på prosesjon med Henrik Høgmo Johansen som korsbærer.

Noen konfirmanter...

Vi spurte noen konfirmanter om hvordan åpningshelgen var, og noen spørsmål om dem selv.

Magda Wasowska

Hva synes du om Kick-off på lørdag?

- Det var koselig. Det ble fint vær så det var bra. Og tiden gikk fort. Det var morsomt.

Hvordan var Presentasjonsgudstjenesten på søndag?

- Det gikk helt greit. Er ikke så fan av å stå der oppe å synge. Og så var det tidlig på dagen, men det gikk helt fint.

Hva er dine interesser?

- Jeg liker å være med venner og slappe av med familien. Og så har jeg begynt å trene på Elixia.

Hva slags musikk liker du best?

- Lana Del Rey.

Favorittmat?

- Kylling.

Kristoffer Nicolaysen

Hva synes du om Kick-off på lørdag?

- Det var artig og koselig. Bra og være ute! Hvordan var Presentasjonsgudstjenesten på søndag?

- Søndagen gikk unna, og den var fin. Alle fikk gjort det de skulle.

Hva er dine interesser?

- Data og musikk. Jeg både spiller og programmerer. Jeg er også med i teater.

Hva slags musikk liker du best?

- Black Veil Brides.

Favorittmat?

- Kjøttkaker, poteter og brun saus.

Stine Johansen

Hva synes du om Kick-off på lørdag?

- Det var ekstra morsomt siden jeg satt i trillebår pga skaden i kneet mitt. Jeg likte både aktivitetene på Storesand og sangen i kirken.

Hvordan var Presentasjonsgudstjenesten på søndag?

- Var greit, men var litt flaut å måtte hinke opp for å få konfirmantbibelen.

Hva er dine interesser?

- Jeg liker håndball og være ute ved sjøen. Og så liker jeg å fotografere.

Hva slags musikk liker du best?

- Jeg liker mye forskjellig, men hører på musikk hver dag.

Favorittmat?

- Taco.

Jo-Herman Thoresen

Hva synes du om Kick-off på lørdag?

- Ganske greit. Jeg likte alt egentlig.

Hvordan var Presentasjonsgudstjenesten på søndag?

- Helt greit. Men jeg er ikke så veldig glad i å synge.

Hva er dine interesser?

- BMX

Hva slags musikk liker du best?

- Hip-hop og hits på radioen.

Favorittmat?

- Taco.

Victoria Elisabeth Lystad Gulbrandsen

Hva synes du om Kick-off på lørdag?

- Veldig bra, og aller best var aktivitetene på Storesand der vi skulle løse forskjellige ting.

Hvordan var Presentasjonsgudstjenesten på søndag?

- Gikk bra. Vi sang og fikk bibel.

Hva er dine interesser?

- Jeg liker håndball og ta bilder.

Hva slags musikk liker du best?

- Jeg liker alt.

Favorittmat?

- Jeg er glad i all mat.

Samtaler i Grenseland

Hvor finner jeg Gud – i stillheten i mitt indre?

Ja, hevdet teolog og åndelig veileder Joachim Grün, da han innledet på Samtaler i Grenseland i Spjørøy kirke den 17. september. Temaet for denne kvelden var: *Menneskets lengsel – hvor finner vi svarene?*

Grün er daglig leder av Peterstiftelsen, en økumenisk kristen organisasjon som driver Solåsen Pilgrimsgård i Son. Det er et åndelig retreatsenter for de som ønsker en innføring i den kristne mystikken, med meditasjon og kontemplativ bønn.

Hva handler dette om?

Begreper som "meditasjon" og "mindfulness" har de senere årene kommet inn i vårt vokabular som kjente begreper. Grün gir oss ett begrep til: "christfullness". Med dette ønsker han å understreke at mange av disse meditative teknikker og terapeutiske metoder har røtter tilbake i den kristne mystikken. Ordene "kristen mystikk" er en betegnelse for en troserfaring som søker en personlig og subjektiv opplevelse av Guds nærvær, i motsetning til å fange Gud i en snever rasjonalitet av systematiske teologiske utsagn. Det handler om å kommunisere med Gud; om at Gud skal fødes i våre hjerter og ikke i Betlehem; om at Gud er den vi og alt rundt oss "beveger oss i".

Mystikkens anliggende er Guds nærvær. Dens metode er bønningen som en reise gjennom vårt indre landskap. Det er et forsøk på å komme i en "dialog" med Gud, i motsetning til bønn som monolog. Grün

hevder at den monologe bønningen kan sammenlignes med "pasient-lege" forholdet. Vi går til legen og forteller om alle våre plager og er ute av døren før vi har hørt diagnosen. Det er

bønningen som snakker til, men ikke med Gud.

Målet er å finne stillheten i vårt indre, for å kunne høre Guds stemme. Det handler om å søke midtpunktet i tilværelsen, som er Guds nærvær i alt og alle, for å kunne lære å forholde oss til oss selv. Den danske filosofen Søren Kierkegaard påstod at det handler om å gå fra å være biologisk masse til å bli et "menneske"; et "selv" i verden og i menneskelige relasjoner.

Drivkraften er lengselen etter svar på dype eksistensielle spørsmål.

Det er befriende godt, på en helt vanlig høstkveld, å kunne møtes i det flotte kirkerommet i Spjørøy kirke, for å ha en samtale om spørsmål som berører oss alle, uansett hvor vi måtte befinne oss i det felles menneskelige landskapet.

Neste gang?

Onsdag den 30. oktober kl. 19.00 i Spjørøy kirke.

Tema: Job's bok og lidelsens problem
Innleder: Sigve Tonstad, teolog og lege.

Ole-Edvin Utaker

60 års konfirmanter

Søndag 8.september var det jubileum i Hvaler kirke. 60 års konfirmanter var samlet til gudstjeneste og med etterfølgende mimring på Kirkens hus.

Disse 14 møtte opp av de opprinnelige 33: Marit Solberg, Jorun Nilsen, Ivar Arne Andreassen, Redun Hægstedt, Marit Eilertsen, Laila Syvertsen, Knut Syvertsen, Jacob W. Hansen, Gunnar H. Ebenhard, Ragnhild Nilsen, Elisabeth S. Kristiansen, Olaf Schrader, Lisbeth Pahle og Aase Eriksen.

SENIORDANS PÅ HVALER

Seniordans Region Østfold har startet en dansegruppe for kvinner og menn på 55+ år.

Dette tilbudet gjelder Seniorer på alle Hvalerøyene.

Seniordans er internasjonale danser som er forenklet og tilrettelagt for Seniorer.

Musikken består av folkemelodier og moderne rytmer.

Dansen har en utpreget sosial profil, og er utformet på en måte som gjør den velegnet for trim.

Alle deltar i dansen med røde og blå bånd, hvor rød er «dame» og blå er «herre».

Gevinsten med Seniordans er: Sosial kontakt, bedre kondisjon og koordinering, styrket muskulatur, bevaring av ledd-funksjon, økt konsentrasjonsevne og GLEDE !

Gruppen danser i gymsalen på Floren skole mandager fra kl.15.30-18.00.

Ta gjerne kontakt på tlf. 98655398 for ytterligere informasjon.

JØLSTAD

begravelsesbyrå

Benjamin Nordling

Svein Åge Johansen

Hans K. Helgesen

Vakttelefon 69 38 54 40 (24 timer)

Farmannsgate 10

www.jolstad.no
begravelsebyråkjeden Jolstad

Lokaleid begravelsesbyrå

FRA KIRKELIVET

Normisjonen

05.09 - 03.10 - 07.11 - 05.12
Kirkens Hus kl 18.00
Velkommen!

Sjømannsmisjonen

16.09 - 14.10 - 11.11 - 09.12
Kirkens hus kl 19.00
Velkommen!

Søndre Kirkøy misjonsforening

29.09 - 27.10 - 24.11
Kirkens hus kl 17.00
Velkommen!

Formiddagstreff høsten 2013

Ons 23.okt. kl. 11.00

Kirkens Hus
Jan Gunnarsen forteller om
"Hvalerfisker"

Vesterøy Bedehus

Ons 27. nov. kl.12.00
- Misjonsmesse

Ons 27. nov. kl.17.30

- Misjonsmesse og familiesamling
Velkommen!

Samtaler i grenseland

Onsdag den 30. oktober kl. 19.00
i Spjærøy kirke. Tema: Job's bok
og lidelsens problem
Innleder: Sigve Tonstad, teolog og
lege. Velkommen

Søndagsskolen på Hvaler

Søndager kl. 11

15. sept i Hvaler kirke – familie-
gudstjeneste
22. sept i Hvaler kirke
29. sept i Spjærøy kirke
06. okt i Spjærøy kirke
13. okt i Hvaler kirke
20. okt i Spjærøy kirke – familie-
gudstjeneste
27. okt i Hvaler kirke
03. nov i Hvaler
10. nov i Hvaler – familiegudstjeneste
17. nov i Spjærøy
24. nov i Hvaler
01. des i Spjærøy – familiegudstjeneste
lokale sangsolister og Magne
Kaspersen, klaver og gitar

Strikkeklubben på Asmaløy bedehus

første torsdag i hver måned klokken
19.00

Asmaløy misjonsforening

28.10. og 25.11 på Asmaløy bedehus
klokken 19.00

Stoff til neste nr.

av menighetsbladet sendes
kirkekontoret innen 20 nov. 2013.
Adr. Storveien 12, 1680 Skjærhalden.
epost: post@hvaler.kirken.no

SORG

En verdig gravferd fjerner ikke
sorgen, men gjør den enklere å bære.

Fredrikstad
Begravelsesbyrå
Klemet Johansen Etabl. 1885

fredrikstadbeg.no

Veumvn. 51 69 31 30 62 hele døgnet

69 36 63 00 - 69 37 89 45 - 69 34 73 73
Stokken Herføl Gressvik

Gudstjenester

Alle gudstjenester i Hvaler begynner kl.11.00 – hvis ikke annet er oppgitt. Sjekk annonseringen på forhånd.

Søn 1. sept	Hvaler	Konf.presentation	G
Søn 8. sept	Spjærøy		G
Søn 15. sept	Hvaler	Høsttakkefest – 4 år	G
Søn 22. sept	Hvaler		SE
Søn 29. sept	Spjærøy		G
Søn 6. okt	Spjærøy		TMH
Søn 13. okt	Hvaler	Misjonsgudstj	G
Søn 20. okt	Spjærøy	Grønn Messe	G
Søn 27. okt	Hvaler	Bots-og bønnedag	OH
Lør 2. nov. kl. 13.00	Spjærøy	Minnegudstjeneste	G
Søn 3. nov	Hvaler	Allehelgensgudstj	G
Søn 10. nov	Hvaler		G
Søn 17. nov	Spjærøy		SE
Søn 24. nov	Hvaler	Siste s. i kirkeåret	G
Søn 1. des. kl. 11.00	Spjærøy	Lys Våken gudstj	G
Søn 1. des. kl. 15.30	Hvaler	Lysmesse	G
Søn 8. des	Hvaler		G
Søn 15. des	Spjærøy		JAI

SE - Steinar Ekvik / OH - Ole Hauglum / TMH - Tor Henrik Meberg-Hansen / JAI - Jon Albert Ihlebæk

Folkemengdens bevegelse

VIELSER

Hvaler kirke

Tommy Sørensen og Silje Christin Pettersen

Åge Duus Elissen og Birgit Wold

Harald Andreas Nicolaisen og

Hilde Kristin Iversen

Roberto Francioni og Torill Noodt

Isak Strand og Miriam Morland

Ole-Hermann Lande Karlsen og

Lene Røstvær Schau

Per Christian Holter Stenstadvold og

Cathrine Horn

Rolf Henning Johansen og Iselin Pedersen

Spjærøy kirke

Morten Hansen og Line Helén Klavestad

Christoffer Gjølborg og Anette Wewling

Richard Johnsen og Ellen Maria Johnsen

Jørgen Stensrud Fog og Marita Engjom

Ove-Kenneth Engell og Caroline Nygren

DØPTE

Hvaler kirke

Theodor Andersson

Fredrik Parmer-Hansen

Anine Bakker Pedersen

Jonathan Nordgjerde

Mikkel Bjørneby

Iver Evjen Vikerheim

Malin Krabset

Jesper Matheo Herlovsen

Spjærøy kirke

Selma Livendahl

Amalie Harlem

Sara Sofie Gudesen Grøtvedt

Kasper Iversen

DØDE

Hvaler kirke

Berit Tangen

Pål Fredrik Rybom

Freddy Reinert Pettersen

Mina Larssen

Arne Jensen

Lorentz Albert Lorentzen

Spjærøy kirke

Sigurd Bekkevold

William Olsen

Kirsten Agnethe Bøsy

Harry Roger Arnesen

DEN
NORSKE
KIRKE

HVALER MENIGHET

Kirkekontoret

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Telefon: 69 37 90 37 - Faks: 69 37 95 25

e-post: post@hvaler.kirken.no

Menighetsråd/Fellesråd

Leder Einar Morland

Gilboveien 13 1680 Skjærhalden

Telefon 69379772 mobil 934 07 085

Menighetsrådets/Fellesrådets adresse:

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

e-post: post@hvaler.kirken.no

Kirkene

Hvaler kirke: Tlf. 69 37 99 12

Spjærøy kirke: Tlf. 69 37 65 50

Hvaler menighetsblad

Kirkekontoret, Storveien 12,
1680 Skjærhalden

Ansvarlig utgiver: Hvaler menighetsråd

e-post: post@hvaler.kirken.no

Kontonummer 7050.06.20976

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Ellen Bjørnvall Viker,

Grethe Hummel, Inger Lise Ottersund.

Trykk: Møklegaards Trykkeri AS, Fredrikstad

epost: info@moklegaard.no

Layout: Bjarne Haukø

Ansatte

Terje Moen, kirketjener,

mobiltlf. 474 79 732

e-post: temo@hvaler.kirken.no

Marianne Haugholt,

kirketjener 50 %

Kontormedarbeider 20 %

mobiltlf: 474 79 735

e-post: marianne@hvaler.kirken.no

Ken Phillips, kirkemusiker,

mobiltlf. 474 79 733

e- post: keph@hvaler.kirken.no

Grethe Hummel, sogneprest

mobiltlf. 474 79 731

e-post: grethe@hvaler.kirken.no

Ingrid Dean, kirkeverge/daglig leder

mobiltlf. 474 79 730

e- post: inde@hvaler.kirken.no

Marius Sørлие Eriksen Trosopplærer

75% stilling

mobiltlf. 450 01 305

e-post: marius@hvaler.kirken.no

